

Секція: Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Самойленко Т.Г.

старший викладач кафедри економіки

Сумського національного аграрного університету

м. Суми, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

На сучасному етапі розвитку, однією з істотних характеристик національної економіки є її регіональна спрямованість, що обумовлює пріоритетність вирішення основних проблем саме на регіональному рівні. Диференціація регіонів за різними економічними, соціальними, екологічними та іншими параметрами, визначає різний рівень їх розвитку і стійкість до сучасних умов розвитку.

Традиційні інструменти стійкості регіонального розвитку, які використовуються в даний час в регіональних дослідженнях не дозволяють оперативно враховувати зміни внутрішнього та зовнішнього середовища регіональних систем. Основною вимогою динамічного і результативного розвитку регіонів є достатня, своєчасна і достовірна інформація про умови їх функціонування та особливості розвитку, засоби і методи вирішення актуальних завдань.

Розглядаючи проблеми сталого регіонального розвитку можна простежити їх взаємозумовленість і взаємопов'язаність. Так, вирішення економічних проблем, пов'язаних з підвищенням макроекономічних показників, неминуче тягне за собою збільшення екологічних проблем, хоча і спрямоване на вирішення соціального блоку проблем. Наприклад, збільшення обсягів валового регіонального продукту можливо за рахунок розширення виробництва, яке при будь-якому поєднанні факторів виробництво завдає шкоди навколишньому

середовищу. Валовий регіональний продукт (ВРП) вимірюється вартістю товарів та послуг, виготовлених регіоном для кінцевого використання. Це інтегрований показник економічного розвитку регіону, який характеризує його внесок у створення валового внутрішнього продукту України.

Методологічною основою для розрахунку ВРП є оновлені міжнародні стандарти Системи національних рахунків 2008 та Європейська система національних і регіональних рахунків 2010. Так, Валовий регіональний продукт по середньому показнику по країні у 2017 склав 55,9 тис. грн на одну особу, що майже на 20% більше, ніж у 2015 році. Найбільший показник у Полтавській та Дніпропетровській областях, 81,1 тис. грн й 75,4 тис. грн відповідно [1].

Перехід до сталого розвитку повинен здійснюватися поступово і враховувати диференційовані особливості регіонів країни. Трансформаційні перетворення на різних територіях характеризуються різними періодами, різною інтенсивністю, проте критерії екологічності сталого розвитку повинні бути пріоритетними при будь-якому варіанті.

Сучасна наука дозволяє оцінити ступінь стійкості регіонального розвитку на основі методологічного інструментарію, що включає методи та індикатори сталого розвитку територій [2].

Економічна сфера регіональної системи є визначальною по відношенню до соціальної і взаємопов'язаною з організаційною, тому що соціальний рівень життя населення цілком залежить від макроекономічних показників, а ступінь організації економічного механізму визначає всю регіональну політику в цілому. До блоку економічних проблем функціонування і розвитку системних територіальних утворень перш за все, відноситься загроза скорочення обсягу валового регіонального продукту. В умовах недостатності фінансових ресурсів найбільший ефект дає селективна регіональна економічна політика, що встановлює пріоритети у формуванні певного набору галузей і спрямована на досягнення основних стратегічних цілей.

Для оцінки стану розвитку суспільства по шляху сталого розвитку необхідні певні критерії, показники (індикатори) сталого розвитку, система

моніторингу соціально-економічного розвитку сільських територій. Індикатори сталого розвитку, з одного боку, повинні давати кількісну характеристику досягнення цілей сталого розвитку, а з іншого боку, повинні використовуватися для узагальненого визначення та уточнення ключових аспектів стійкості. За допомогою індикаторів можна оцінити рівень розвитку країни, регіону, муніципальної освіти, спрогнозувати його майбутній стан, зробити висновки про стійкість розвитку території. Індикатори краще відбирати і агрегувати таким чином, щоб дати кількісну характеристику виділених проблем, спираючись на базу даних офіційної статистики для регіонів. Система індикаторів сталого розвитку дозволяє оцінити стійкість розвитку території, результати реалізації існуючих регіональних програм, виявляти проблеми регіонів, коригувати плани соціально-економічного розвитку [3,с.13]

Цільові індикатори виступають в якості критеріїв оцінки виконання завдань у сфері державної політики щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій. У зв'язку з цим список ключових / базових індикаторів повинен бути розширений за рахунок включення показників, що характеризують окремі цільові напрямлення Концепції розвитку сільських територій [4]. Зокрема, вони повинні відображати якісну і кількісну оцінку результатів реалізації:

- 1) демографічної політики і створення умов для переселення в сільську місцевість (показники демографічної статистики);
- 2) диверсифікації сільської економіки і результати політики зайнятості (комплекс показників концентрації та оцінки структурних відмінностей, показники статистики ринку праці і зайнятості);
- 3) розвитку соціальної інфраструктури (показники забезпеченості об'єктами соціальної інфраструктури);
- 4) політики сільського розселення (показники, що характеризують територіальну концентрацію поселень, щільність і людність сільських поселень за типами і т.д.);
- 5) екологічної політики;

б) розширення доступу до землі і природних ресурсів (кадастри природних ресурсів);

7) політики по відношенню до окремих проблемних груп сільського населення (показники диференціації сільських поселень);

8) регіональної диференціації політики розвитку сільських територій (динаміка показників, що характеризують регіони за типами і підтипів сільських територій).

Регіональні індикатори сталого розвитку сільських територій пропонується формувати на основі структури, що передбачає врахування типології регіонів за характеристиками розвитку сільських територій. Можна виділити наступні типи регіонів:

1) регіони з переважно аграрною спеціалізацією, сприятливими природними і соціальними умовами розвитку;

2) регіони з поліфункціональною сільською економікою і сільським господарством приміського типу, сприятливими соціальними умовами розвитку;

3) регіони з несприятливими соціальними умовами розвитку і великими зонами соціально-економічної депресії;

4) регіони зі слабкою осередкованою освоєністю сільських територій і несприятливими природно-кліматичними умовами їх розвитку [5].

Удосконалення механізмів регіонального розвитку стає одним з найбільш актуальних питань в області підвищення загальної якості управління народним господарством. Регіони України мають істотний потенціал розвитку, який за певних умов може стати додатковим джерелом зростання національної економіки.

На сьогоднішній час розробка комплексних програм розвитку регіонів поки не має чіткої і однакової логіки. Певну складність при розробці регіональної стратегії держави представляє недостатнє методичне та інструментальне забезпечення таких робіт.

Крім визначення ключових завдань і орієнтирів довгострокового розвитку національної економіки необхідно чітко розуміння того, за рахунок використання яких чинників можна домогтися заявлених цілей. У зв'язку з цим невід'ємною частиною стратегії держави в цьому питанні повинен стати комплексний прогноз соціально-економічного розвитку країни, що відображає динамічні і структурні характеристики розвитку економіки, в тому числі з урахуванням регіональної компоненти. При цьому необхідною умовою є впровадження нових методичних підходів до прогнозування розвитку регіонів країни [6, с.182].

Комплексний прогноз територіального розвитку країни повинен складатися на основі матеріалів, що надходять з органів виконавчої влади на місцях. Але отримувані показники не пов'язані в єдину розрахункову схему і, є недостатньо узгодженими. Для підвищення якості робіт з вироблення стратегії регіонального розвитку необхідно створювати методичний апарат та інструментарій, що дозволяє отримувати узгоджені прогнози соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. В Украине за два года валовой региональный продукт вырос на 20%. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukraine-dva-goda-valovoy-regionalnyy-produkt-1522931394.html>
2. Розанова Л. И. Методологические основы анализа регионального развития. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://e-notabene.ru/etc/article_11732.html
3. Бобылев, С.Н. Индикаторы устойчивого развития: региональное измерение [Текст]: учебное пособие. / С.Н. Бобылев // . – М.: Акрополь, ЦЭПР, 2007. – 60 с.
4. Цілі сталого розвитку 2016-2030 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/>
5. Растопчина Ю. Л., Ковальова Є. І. Індикатори сталого розвитку як інструмент оцінки розвитку сільського господарства та сільських територій // Молодий вчений. - 2012. - №11. - С. 195-197. - URL <https://moluch.ru/archive/46/5748/>
6. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів [Текст] : навч. посібник / М. О. Джаман. - К. : ЦУЛ, 2014. - 384 с.